

Til Næringskomiteen, Stortinget

Dato: 30/05/2025

HØRINGSINNSPILL

Innspill til Prop. 149 S (2024-2025)

Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) takker for muligheten til å gi innspill på jordbruksavtalen ved proposisjon 149 S (2024-2025) som ligger til behandling i næringskomiteen. Det er et viktig demokratisk prinsipp for norsk jordbruks- og matpolitikk at Stortinget behandler jordbruksavtalen, og at sivilsamfunnet får gi innspill til inngått avtale. Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av å understreke at jordbrukspolitikken er for alle som spiser mat.

Jordbruksavtalen bidrar ikke til å nå mål om økt sjølforsyning

Rammen for årets avtale er ikke tilstrekkelig for å nå mål om 50 pst. sjølforsyning innen 2030. Vedtak 565 fra behandlingen av Meld. St. 11 (2023-2024) fra april 2024, slår fast at;

Stortinget ber regjeringen arbeide etter et mål om at 50 pst. selvforsyning, korrigert for import av fôr, skal nås innen 2030.

Dette er et bredt forlik, og bør ha vært et tydeligere satsingsområde i årets avtale. Det er svært lite realistisk å tro at jordbruket kan oppfylle dette målet slik de økonomiske rammene er lagt i dag. Skal man nå mål om 50 prosent sjølforsyning, trengs det vesentlige satsinger og systemforbedringer. Tiltak som kalking, drenering, nydyrkingstilskudd, elektronisk beiteteknologi, småskiftetilskudd, grovfôrtilskudd og et kastrattilskudd er slike satsninger – og er tiltak som NBS løftet i sitt primærkrav til årets jordbruksforhandlinger.

Jordbruksavtalens bidrag

Det finnes flere viktige satsinger i årets jordbruksavtale. NBS vil særlig trekke fram;

- Pristilskudd til økologisk grønt er et viktig tiltak for å sikre et minimum av volum produksjon på økologisk grønt. Dette er etterspurt av næringa. Det er svært få volumprodusenter igjen innen økologisk grønt. En barriere for økt omsetning av økologisk frukt og grønt i det offentlige er nettopp tilgjengelige varer.
- En tydelig setersatsing, inkludert en ny nasjonal tilskuddsordning til setre med melkeproduksjon. Desember 2024 ble Norsk seterkultur innskrevet på UNESCO sin liste for immateriell kulturarv, som viser at seterkulturen er en uvurderlig del av norsk kulturarv og anerkjenner seterdriftas verdier.
- Videreføre prøveordningen med 5 mill. kroner til teigbaserte tilskudd i Troms og Finnmark. NBS har arbeidet lenge for framgang for et teigbasert tilskudd, og dette prosjektet er et skritt i riktig retning. Prosjektet må videreføres med mål om å utvikle en teigbasert tilskuddsordning basert på kartdata som skal benyttes på nasjonalt nivå.

Spørsmål om normering av bondens inntekt

NBS ønsket, under forhandlingene, en avklaring på hvorvidt bondens inntekt skal normeres med 20 prosent eller med det kronemessige beløpet som ble brukt som normering i 2024, etter jamstilling skal være oppnådd i 2027. Dette var en avklaring av avgjørende karakter, da sluttprotokollen ville slå fast at endelig fastlagt tallgrunnlag lå til grunn. I Stortingsvedtaket som ligger til grunn for jordbruksforhandlingene, står det at tallgrunnlaget som ble benyttet i 2024 skal legge føringene fremover.

NBS har bedt om svar på dette spørsmålet i flere omganger. Daværende landbruks- og matminister, Geir Pollestad, kom på et tidspunkt med en uttalelse om at normering kun var et premiss for opptrappingen, og at bonden etter 2027 skal ha kronemessig lik utvikling som alle andre. Fra behandlingen av jordbruksavtalen i 2024, som legger grunnlag for ordlyden i Meld. St. 10 (2024-2025) fikk vi følgende merknad fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Disse medlemmer (fra Ap og Sp) viser til statsrådets svar til komiteen, som understreker at målet med opptrappingsplanen er å lukke inntektsforskjellen til andre grupper, og at det ikke er ønskelig at inntektsforskjellene til andre grupper gradvis øker igjen etter 2027, da det vil være i strid med regjeringens mål om økonomisk jamstilling. Disse medlemmer legger til grunn at etter 2027 skal det være lik kronemessig utvikling mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.

NBS mener at spørsmålet som ble stilt under forhandlingene er et legitimt og betimelig spørsmål. I Hovedavtalen for jordbruket § 1-1 står det at formålet med avtaleverket er å regulere tiltak som fremmer fastlagte mål for jordbruket, og som *ikke* allerede er bestemt ved lov, forskrift eller stortingsvedtak.

Tidligere minister Pollestad og nåværende minister Sandtrøen har gitt ulike svar på spørsmålet, og det hersker derfor stor usikkerhet rundt hva Stortingets intensjon med normering av bondens inntekt var, og hvordan dette skal tolkes framover. Siden budsjettmyndas tall for jordbruksinntekten prognoserer at jordbruket er jamstilt allerede fra 2025, var det avgjørende for oss å spørre om en avklaring på dette i årets forhandling for klarhet i grunnlaget man forhandler på framover. Det ville vært svært uansvarlig av NBS å signere en sluttprotokoll, uten at dette var svart ut og avklart.

Dersom det prosentvise påslaget på 20 pst. videreføres etter 2027, vil det bety en kraftig nedgang i kjøpekraft for bønder sammenlignet med andre lønnsinntakere over tid.

Staten valgte å forhandle videre med Bondelaget, da jordbruket ikke kunne opptre som en samlet part knyttet til behov for svar på dette spørsmålet. Forvaltningen må settes i stand til å håndtere spørsmål om normering av bondens inntekt. **Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber komiteen klargjøre om de forholder seg til vedtak om å følge normeringsfaktor fra 2024 som grunnlag for forhandlinger i årene framover, eller fatte nytt vedtak som klargjør at normering skal fortsette som et fast kronebeløp etter at jamstilling av bondens inntekt skal være oppnådd i 2027.**

Med vennlig hilsen,

Anders Bakke Klemoen, Generalsekretær

Tor Jacob Solberg, Styreleder

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Elektronisk godkjent, uten underskrift